waarin ze bij anderen achterlijk mogen blijven, en waarvoor ze geen roeping hebben. Voor Kerk en School en Barmhartigheid is het veeleer eisch, dat ook de Christenen zich die winste in zaken weten te verschaffen, waardoor alleen de instandhouding ook van ons Christelijk leven mogelijk blijft. En ook afgezien daarvan zijn het juist de Kinderen Gods, die er hun eere in hebben te stellen, om ook op dit terrein bij anderen niet achter te staan, omdat het ook op dit terrein van het leven God is die ons wijsheid geeft, God die ons de middelen bereidt, en God die door zijn gemeene Gratie de ontwikkeling van het maatschappelijk leven leidt. In de dagen van onzen nationalen bloei en van onze historische grootheid waren het dan ook juist de Calvinisten, die anderen hierin de loef afstaken, en Ds. P. Plancius blijft als voorbeeld in de historie staan van den vromen Christen, die bezielend preekte, en tegelijk door zijn aardrijkskundige studie aan onze kooplieden en schippers den weg over zee wees. De thans niet zelden voorkomende neiging, om landbouw, nijverheid en handel als wereldsche bijzaak te beschouwen, en dan hulp te zoeken in de protectie van geloofsgenooten, staat hier lijnrecht tegenover. De beste waar aan de markt te brengen, de keurigste nering te voeren, en het soliedst in zijn handel te zijn, dat bleek eens proefondervindelijk, en blijft nog altoos op natuurlijke gronden, de weg, ook voor Christenen, om tot welstand te geraken.

„Zoo gij iemands zonden vergeeft."

> Zoo gij iemands zonden vergeeft, dien worden zij vergeven; zoo gij iemands zonden houdt, dien zijn zij gehouden.
>
> Joh. 20 : 23.

Vóór zijn gang naar Gethsémané had de „lijdende Knecht Gods," bij brood en wijn, getuigd van zijn bloed „dat voor velen vergoten werd *tot vergeving der zonden*." Nadat hij opvoer ten hemel roemde zijn apostel „in den Geliefde, in welken wij hebben de verlossing door zijn bloed, namelijk *de vergeving der misdaden*." En in wat daar tusschen ligt, na zijn opstanding, zoo luidt het verhaal, heeft Jezus zijn jongeren tot apostelen geordend, door op hen te blazen hun de ambtelijke gave des Heiligen Geestes verleend, en daarna hun gezegd, dat, zoo zij iemands zonden vergaven, den zoo danige *zijn zonden vergeven zouden worden*.

Vreemds ligt hier niets in.

Zeker, niemand kan de zonden vergeven dan God alleen. David beleed het zoo juist: „Tegen U, o, Heere, tegen U alleen heb ik gezondigd." Ook wat we tegen den naaste misdoen, of tegen ons zelven misdrijven, is in den diepsten grond toch altoos zonde tegen God, aanranding van *Zijn* schepsel, schending van *Zijn* ordinantie.

Is nu de zonde begaan, welke ook, dan ligt ze daar, en kunnen wij met geen boete of berouw er ook maar een korrelken afkrijgen. Doch die ze *te niet kan doen*, zoodat ze niet meer bestaat, is God. Dat is het wat de Heilige Schrift noemt: „Uw zonde in de diepten der zee werpen." En dat, en niet anders, is *vergeving*. Een zonde die vergeven is, is of ze nooit begaan was, nooit bestaan had, en er nooit ware geweest.

Met de twaalf geloofsartikelen te belijden: „Ik geloof de vergeving der zonden," en dan toch nog zijn ziel te bezoedelen met het gedurig weer indenken van zijn vorige zonden, strijdt.

Is nu God machtig om de zonde te vergeven, wat zou dan zijn Almachtige Genade beletten, dit te doen door een daartoe van Hem bestelden en van Hem bekwaamden mensch?

Wilkeur is hier natuurlijk uitgesloten. Te zeggen dat eenig mensch, blindelings, zoo naar zijn goedvinden, tot den één zou kunnen zeggen: „Uw zonden zijn vergeven," en tot den ander: „Uw zonden zijn u gehouden," ware verlaging van het heilige tot toovenarij.

Wie als mensch op aarde iemands zonde vergeeft, vergeeft niet zelf, want *hij* heeft niets te vergeven, maar betuigt, als van Godswege daar toe gerechtigd, dat *God* hem vergeeft.

Dit nu kan niemand doen uit zich zelf, maar dit kan iemand wel, zoo God hem daartoe last geeft, en door zijn Heiligen Geest hem klaarlijk toont, aan wien uit de zondaren God zelf vergeeft.

Gelijk Jezus elders aan zijn apostelen betuigde: „Zijt van te voren niet bezorgd, wat gij spreken zult, en bedenkt het niet; maar zoo wat u in die ure gegeven zal worden, spreekt het; want gij zijt het niet die spreekt, maar de Heilige Geest", zoo ook sprak in den apostel, die iemands zonde vergaf, niet hijzelf, maar de Heilige Geest, en deswege alleen was zijn oordeel onfeilbaar.

Nooit mag dus het ééne van het andere worden afgescheiden. De apostelen konden de zonden vergeven, omdat Jezus op hen geblazen, en deze gave des Heiligen Geestes hun geschonken had.

Betwist derhalve nooit op zichzelf de mogelijkheid, dat een mensch de zonde kan vergeven; maar ook, ken nooit aan eenig mensch dit hooge recht toe, tenzij zekerlijk blijke dat hij daartoe den uitgedrukten last en de ambtelijke gave van den Heiligen Geest ontvangen hebbe. En overmits nu niet blijkt, dat na de apostelen aan iemand deze last, noch de daartoe onmisbare gave aan iemand verleend zij, zoo voegt ons te erkennen, dat met den dood der apostelen deze vergeving der zonde door menschen een einde nam, en thans niet meer bestaat.

Toch benijde men daarom het toen levende geslacht niet, alsof zij, die persoonlijk met de apostelen in aanraking kwamen, zoo hoogelijk bevoorrecht waren boven ons.

Zeker, de toen levenden hadden *iets* voor. Alles in ons kan branden van verlangen, of wij ook zelven behoord hadden tot de gelukkigen, die bij Genesareths meer Jezus woord tot de schare mochten bedisteren, en getuigen van zijn wonderen zijn. Dat is iets exceptioneels geweest. En het vreeselijkste voor Judas is wel, dat hij drie jaren lang in Jezus vertrouwden kring verkeerd heeft, en hem daarna verried.

Toch overdrijve men ook dit niet. Of blijkt niet uit alles, hoe tal van personen destijds Jezus zagen en hoorden, zonder ook maar van verre te beseffen, wat hun te beurt viel, en zijn zelfs de discipelen niet tot in Gethsemané als met blindheid geslagen? En wat de apostelen aangaat, toonen u de brieven niet, hoe destijds zelfs geloovige Christenen met de apostelen persoonlijk verkeerd hebben, zonder ook maar van verre te verstaan, wat geheel bijzonder voorrecht hun ten deel viel?

Dat de apostelen destijds persoonlijk de zonde vergaven, had dan ook kennelijk een geheel bijzonder doel.

Het geloof aan de zondevergeving door het bloed des Kruises bestond nog niet. Het moest nog pas in de overtuiging der geloovigen indringen. Onder Israël kende men de dagelijksche en de jaarlijksche verzoening door de telkens wederkeerende offerande. Maar een verzoening door ééne offerande, en dan voor altoos, en dus volstrekt, zoodat alle verleden zonde weg was, kwam nu pas. Dat juist was het nieuwe van het nieuwe testament. En juist dat vatte het nog ongeheiligd besef niet.

Met het oog daarop nu was het noodwendig, dat dit geloof aan de absolute vergeving der zonde op bijzondere wijze in de pas opkomende gemeente inwortelde, in haar geestelijk besef werd opgenomen, en zoo als uitgangspunt van het nieuwe leven in haar gevestigd werd.

Die toen leefden en zich bekeerden, misten den steun dien wij in het gemeenschappelijk geloof der Christenheid bezitten; juist deswege moest hun een andersoortige steun geboden worden; en dien steun schonk Jezus hun, door aan zijn apostelen de ambtelijke gave van de persoonlijke vergeving der zonde te schenken.

Wis en onfeilbaar konden zij, onder de inspiratie des Heiligen Geestes, tot iemand zeggen: Uw zonden zijn vergeven. En op dat zeggen, met gezag van zeggen, ontsloot zich hun hart, dronk de genade der vergiffenis in, en zoo is toen in de gemeente het geloof aan de vergeving der zonde gevestigd.

Als dan ook in de XII Geloofsartikelen door heel de Christenheid beleden wordt: „Ik geloof in den Heiligen Geest, in de vergeving der zonde en in de gemeenschap der Heiligen", dan is dat een vruchtdie door deze gansch bijzondere apostolische gave is uitgewerkt.

Door hun persoonlijk vergeven is het geloof aan de absolute vergeving der zonden onder de geloovigen tot een onomstootelijke vastigheid geworden, en toen dit doel bereikt was, hield deze bijzondere gave op.

Onze vaderen, in de dagen der Hervorming, hebben die vastigheid erkend als den rotsgrond waarop ze stonden. Wat dan ook onze Catechismus belijdt: „als had ik *nooit* zonde gedaan, ja, als had ik het *al* volbracht wat Christus voor mij volbracht heeft", was het leven uit de volle verzekerdheid, dat God thans hun zonde vergeven *had*.

Ze leefden in geloofsverzekerdheid. Ze tobden niet, of God hun wel genadig zou zijn, maar ze beleden kloek en vaardig dat God hun genadig *was*. Ze spraken niet over uitverkiezing als een begeerlijk goed aan den horizont, maar beleden, dat niet alleen aan anderen, maar *„ook aan mij"* genade en vergeving geschonken is.

Als iemand tot hen gekomen ware, en hun gezegd had: „Uw zonden zijn u vergeven," ze zouden geantwoord hebben: Mijn broeder, als ik dat niet reeds wist, hoe zou ik vrede bij God hebben!

Ze voelden zich kinderen Gods, ze wisten zich als uitverkorenen, en daarom vreesden ze geen mensch, en beefden ze niet voor Satan ook al stookte Satan het vuur, waarin hun lichaam verbrand zou worden.

Natuurlijk kenden ze den hypocriet wel, die met de lippen roemde in wat het hart nooit bekend had. Maar ze ontzegden aan dien hypocriet het recht, en ze betwistten hem den boozen invloed, om den vrede van Gods kinderen en de geloofszekerheid van Gods uitverkorenen te komen verstoren.

Zoo bleef de belijdenis der Christenheid: „Ik geloof de vergeving der zonden", de grondslag waarop de Gemeente stond, en de dienst des Woords en der Sacramenten strekte, bondig en overtuigend als ze was, om de Gemeente gestadig in dit geloof en in de zekerheid van dit geloof te bevestigen.

Het Gemeente geloof was de bodem waarin het persoonlijk geloof wortelde, en het persoonlijk geloof strekte op zijn beurt, om het Gemeente geloof vaster te maken.

En wat is men nu gevorderd met het loswrikken van dien grondslag? Wat is er nu gewonnen met dat werpen van een iegelijk op het kruisend overzand van zijn eigen zielsbevindingen? Met dat eindeloos tobben zonder uitkomst en dat tot aan zijn sterven bekommerd zijn, zonder ooit, zijn leven lang, als kind van God uit de volheid der verzoening te hebben gejuicht en gejubeld?

Dit, dat bijna niemand meer in zijn geloofsverzekerdheid de onverwinnelijke kracht bezit, om zijn zonden te bestrijden. Dat men, zelf geslingerd en onzeker, de reddende kracht mist om anderen tot zekerheid te brengen. Dat men niet meer arm in arm, elkander steunende, saam voortschrijdt op den weg, maar dat de één hier, de ander daar machteloos voor den grond ligt, en dat de wereld vooruit komt, terwijl wij verachteren.

Het is zoo, de booze volkskerk heeft dit gedaan, toen ieder als voor oogen zag, dat de overgroote hoop in de kerk niets, niets meer met het geloof en het leven der Christenheid gemeen had. Toen moest wel ieder op zijn eigen ziel worden geworpen, en moest het: „wij weten dat we uit den dood overgegaan zijn in het leven" wel wijken voor den klaagtoon der nooit tot rust komende bekommering. Toen moest het apostolisch woord: „Wij dan, gerechtvaardigd zijn door het geloof, *hebben* vrede bij God" wel verstommen op de lippen.

Maar allerwegen waar de kerk van Christus weer als kerk optrad, en ze de tucht weer handhaaft, en de gemeenschap der heiligen weer intrad, daar *moet* het gemeen geloot aan de vergeving der zonden weer het steunpunt van het persoonlijk geloof worden, of ge wroet in uw eigen ingewand en ondermijnt het fundament waarop uw kerk rust voor de toekomst.

Wie zelf weer belijdt, dat hem genade is geschied, die steunt den broeder, die schraagt de suster die uitgleed. Zoo steunt de één den ander. Zoo wordt de gemeente gesticht, zoo wordt de kerke Gods gebouwd, en herkrijgt het fundament zijn geestelijke vastigheid, waarop onze kinderen en kindskinderen de muren van Gods tempel hooger kunnen doen rijzen.

Al dat aarzelen, dat dobberen, dat her en derwaarts slingeren verzwakt en ontmant.

Niet dat ge aarzelen, maar dat ge *gelooven* zult, in den Heere Jezus Christus, is de roepstem der behoudenis.

En dit is de kracht die de wereld overwint, niet uw bekommernis, *maar uw geloof*.

Op herhaald en dringend verzoek zullen de drie artikelenreeksen over *de Gemeene Gratie*, die haar voltooiing naderen, in afzonderlijken druk verkrijgbaar worden gesteld.

Het geheele werk zal bestaan uit *drie* octavodeelen, waarvan de prijs *f* 1.8.— zal bedragen.

Voor de Abonnenten van de *Heraut* wordt intusschen de gelegenheid opengesteld, zich dit werk voor *den halven prijs*, d. i. voor *f* 9, aan te schaffen, mits men zich vóór den 1en Mei e. k. aanmelde aan de Redactie van de *Heraut*, Bureel Warmoesstraat, no. 96, te Amsterdam.

Het inteekeningsbiljet op de vierde bladzijde moet hiertoe uitgeknipt, ingevuld en geteekend, franco worden opgezonden.

Bij die inteekening kan men zijn verlangen te kennen geven, om het werk, zoodra het afgedrukt is, na afbetaling in eens, in zijn geheel te ontvangen. Of wel men kan gedurende drie jaren bij de abonnementsgelden voor elk kwartaal vijfen-zeventig cents voegen. In dit laatste geval ontvangt men na afloop van elke vier kwartalen één deel.

Zij, die geabonneerd zijn bij een boekverkooper of bij een brievengaarder, moeten den naam van dien boekverkooper of van dien brievengaarder opgeven.

De toezending der deelen geschiedt franco.

De inteekening staat alleen voor het geheele werk open.

Afzonderlijke stukken zijn niet verkrijgbaar.

De boekhandel geniet 10 pCt. rabat.

P. S. Ons werd gevraagd, of wie saâm een ex. van de *Heraut* lezen, elk een exemplaar van het werk tegen den halven prijs konden ontvangen. Hierop zij geantwoord, dat wie dit verlangt, het aan kan vragen, en dat alsdan over elke aanvrage zal worden beschikt. Gemakshalve willen we echter nu reeds bepalen, dat, desverlangd, elk abonnent op de *Heraut* twee exemplaren tegen den halven prijs bekomen kan.

Of er een register, dan wel een breede inhoudsopgave, bij het werk zal gevoegd worden, is nog niet beslist. In elk geval is zulks onder den prijs begrepen.

Amsterdam, 12 April 1901.

Offerande des Lofs.

Eerst nu ontvingen we Dr. Bavinck's: *Offerande des Lofs*, een boekske waarmee we daarom zoo ingenomen zijn, omdat het de idée van de belijdenis in al haar stralen doet uitschieten, en dit doet op zoo bevattelijke wijze, dat ook het gewone kerkelijke publiek het gemakkelijk volgen kan.

Vooral in onzen tijd was aan zulk een geschrift behoefte. Lange jaren heerschte een Christelijk universalisme, dat de kerken afbrak. Bij reactie dook nu het confessionalisme weer op, en begon de kerken te herbouwen. Doch juist hierin stak het gevaar, dat de gemeenschappelijke grondslag van alle Christelijke belijdenis onzichtbaar zou worden.

En lees nu, hoe treffend juist en schoon Dr. Bavinck hiertegen zijn waarschuwing schrijft:

„Toch, al zijn de verschillen nog zoo groot, die tusschen de belijdenissen der Christelijke kerken bestaan, wij mogen ten slotte de eenheid niet over het hoofd zien, die er desniettemin op duidelijke wijze in openbaar wordt. Zoo licht loopen wij gevaar van eenzijdigheid. Het valt niet tegen te spreken, dat er verschil en strijd is over ieder artikel des geloofs. Maar starende op wat de geloovigen van elkander scheidt, vergeten wij toch al te licht datgene, wat hen samenhoudt en verbindt. Achter de oneenigheid wijkt de overeenstemming dikwerf al te diep voor onzen blik terug.

„En toch is ook deze overeenstemming aanwezig. De geloovigen zijn allen een, niet uitsluitend in geestelijk opzicht, wijl zij al te zamen Christus ingelijfd en leden van zijn lichaam zijn, maar ook nog in dien uitwendigen zin, dat een zichtbare band alle Christelijke kerken en belijdenissen omsloten houdt en tegenover alle niet-Christenen afzondert.

„Wel is er geen Christendom *boven* de geloofsverdeeldheid. De verschillen tusschen de ontelbare Christelijke kerken en belijdenissen zijn aan de punten van overeenstemming niet mechanisch toegevoegd. Men kan de eerste van de laatste niet aftrekken, zoo, dat er een volkome gelijke som overblijft. Elke belijdenis is een organisch geheel. De Roomsche is Roomsch ook in de belijdenis van de twaalf artikelen des geloofs, welke door alle kerken worden aangenomen. Gereformeerden en Lutherschen, Wederdoopers en Remonstranten zijn van elkander onderscheiden niet alleen in de leer van de verkiezing, van de kerk, van het sacrament, maar ook in die van God, van Christus, van schepping en voorzienigheid, van verzoening en rechtvaardiging.

„Maar er is toch een Christendom *in* de geloofsverdeeldheid; eene eenheid, die, goed bezien, veel grooter en van oneindig meer beteekenis is dan alwat de geloovigen onderling verdeelt en scheidt. Al moge die eenheid zich niet laten losmaken uit de verscheidenheid, zij is toch desniettemin waarlijk en werkelijk in haar aanwezig en komt er klaar en duidelijk in voor den dag. En al bepaalt zich eene gerechtvaardigde contessie dikwerf hoofdzakelijk tot uiteenzetting van het verschil; in de ongeschreven artikelen, in de gebeden, in de vruchten des geloofs, in de werken der barmhartigheid komt eene treffende overeenstemming aan het licht. De onvolkomen belijdenis der lippen laat menigmaal aan het geloof des harten geen recht wedervaren."

Dit is het juist. De pluriformiteit, mits als uitstraling van het ééne leven in den gemeenschappelijken wortel.

En deze overtuiging nu is in heel dit boekske in bondige en toch glasheldere taal aan het woord.

Scholastiek of Theologie.

Duidelijk lieten we uitkomen, dat terugkeer tot de oude scholastieke methode bij de behandeling der dogmatiek ons niet geraden scheen, en dat zelfs de beperkter wijze, waarop oudtijds Maccovius haar aanbeval, en ook Voetius haar nog in practijk bracht, voor ons veelszins niet meer het ideaal kon zijn. Onze tijd stelt andere eischen.

Ook verheelden we niet, dat veel in Maccovius persoon ons niet sympathiek is. Op veel in zijn verschijning staat soms te weinig dat stempel van godvruchtigheid afgedrukt, dat in Voetius zoo aantrekt.

Deze bedenkingen moge men intusschen niet in dien zin opvatten, alsof we daarmede de *theologie* van Maccovius in het ongelijk wenschten te stellen, tegenover de uiteenzetting der waarheid, gelijk men die nog bij enkele van zijn tijdgenooten vindt.

Van de ure af, dat hooger genade ons denken in de Gereformeerde paden leidde, hebben we ons steeds op de lijn bewogen, die uit Calvijn over Gomarus, Junius, Maccovius, Voetius en laatstelijk over Comrie loopt. We deden dit niet zonder critiek, maar toch zoo, dat het voor niemand twijfelachtig kon zijn, bij welke mannen o. i. de echte Gereformeerde theologie in haar zuiverder ontwikkeling te vinden is.

Met nadruk zelfs wezen we er op, dat de eenzijdig subjectieve ontwikkeling der Gereformeerde theologie, die vooral na Brakel langen tijd tot heerschappij kwam, ons van het oude spoor der vaderen heeft afgevoerd.

Uit vaste overtuiging heeft daarom ook ons blad, nu meer dan twintig jaren, zijn beste krachten ingespannen om de theologie uit haar subjectivistische verslapping op te beuren, en weer wezenlijk *theologisch* te doen zijn. Vooral de ernstige gevaren die in de zuiging van het Schleiermachiaansche subjectivisme schuilen, maakten ons dit tot gebiedende noodzakelijkheid.

Men mag niet bij het *voorwerpelijke* blijven staan, maar steeds moet toch in het voorwerpelijke ons uitgangspunt liggen, en eerst van daaruit mag tot het *onderwerpelijke* worden afgedaald.

Alle voorstelling, die uit het subjectieve haar aanloop neemt, is noch zuiver Gereformeerd, noch theologisch, en steeds hopen we voor de voortreffelijkheid der primordiale Gereformeerde theologie in de bres te staan.

Ons protest tegen de scholastieke methode, en tegen veel persoonlijks in Maccovius, moge daarom nooit verstaan worden alsof we voor Voetius, of voor wien ook, onder wilden doen in dankbare waardeering van wat de Gereformeerde theologie hier te lande met name ook aan Maccovius verschuldigd is.

Maar dan ook omgekeerd, onze prijs voor Maccovius, als een onzer helderste theologen, gelde nooit als aanbevelingsbrief voor het te scholastieke in zijn vorm van bewijsvoering, noch als vrijbrief voor mindere godzaligheid in den theoloog.

Statuten-wijziging.

Reeds op 29 October 1893, nu bijna acht jaren geleden, wees ons blad er op, dat de Vrije Universiteit tot wijziging van haar Statuten zal moeten overgaan.

Ze is opgericht, toen er geen normaal kerkelijk verband voor haar te verkrijgen was. Uit dien hoofde kon ze bij haar oprichting den confessioneelen waarborg, dien ze behoeft, niet anders dan op gebrekkige wijze in zich zelve zoeken.

Ze deed daarvoor wat ze kon, maar ze kon niet komen, waar ze wezen moest. Dit gebrekkige was geen uitvloeisel van wilkeur, maar een eisch der noodzakelijkheid. Want wel is toen gezegd, dat ze dezen waarborg had kunnen vinden in de toenmalige Christelijke Gereformeerde kerk; maar vooreerst lag deze toen zelve nog als genootschap gebonden aan het Reglement van 1869, en ten andere is het de roeping eener Universiteit om zich te richten tot *alle* Gereformeerden in den lande, niet tot een deel ervan.

Zoodra echter in 1892 het Reglement van 1869 wegviel, en twee groepen zich kerkelijk vereenigden, is reeds het jaar daaraanvolgende op de noodzakelijkheid van wijziging door ons gewezen.

Toch nog niet met urgentie.

Van 1886—'92 is door ons steeds verzet aangeteekend tegen de pōging, die destijds vooral van Ds. Lion Cachet uitging, om met de groep der doleerende kerken tot finale schikking te komen, omdat dit evenzoo tot binding aan één groep zou geleid hebben; wat niet mocht. En wel waren nu in 1892 twee groepen vereenigd en kerkelijk vrij, maar nog altoos stond de derde groep er buiten, en ze staat dit nog. Er is nog altoos in de Ned. Herv. kerk een groep van Gereformeerden, die in de belijdenis met ons één zijn. Uitgezien moest dus worden, of ook deze derde groep den weg van kerkelijke vrijmaking op zou gaan. Vandaar dat het geraden was, om den voorloopigen toestand nog eenigen tijd te laten voortduren.

Thans echter bleek, helaas, dat hierop geen wachten is.

Uit wat we in ons blad citeerden uit het schrijven van Ds. Eringa en Dr. Kromsigt blijkt op overtuigende wijze, dat deze mannen zelfs nu nog in het bewandelen van den geleidelijken weg den hun aangewezen plicht zien. En daar het nu klaar als de dag is, dat langs dien geleidelijken weg niets is te verkrijgen, en het omgaan der Haagsche Synode, erger nog, het uitzicht hierop voorgoed heeft afgesneden, valt alle uitzicht op den terugkeer van deze derde groep tot de Kerkenordening van 1619 voor onafzienbaren tijd weg, en kan van de Vrije Universiteit niet gevergd worden, dat ze nog langer de noodige wijziging van haar Statuten zal uitstellen. En zulks te minder, omdat deze groep, hoewel erkennende dat de opleiding der Dienaren aan de Staatsuniversiteit niets met een Gereformeerde opleiding gemeen heeft, toch voortgaat daar haar zonen heen te zenden, en de Vrije Universiteit voorbijgaat.

Wat we in 1893 over het ongenoegzame in den tegenwoordigen toestand der Vrije Universiteit schreven, luidde als volgt:

UNIVERSITEIT EN KERK.

Een vorig maal wezen we op hetgeen onze vaderen inzake de verhouding tusschen de universiteit en de kerken op de Synode van Dordrecht in 1619 als hun oordeel vaststelden.

Wie dit historisch punt verder wil nagaan, mogen we verwijzen naar het geschrift, dat schrijver dezes hierover vroeger in het licht gaf, getiteld: *De executeurs der Dordtsche nalatenschap*, en voorts naar het bekende werk van Dr. H. H. Kuyper: *De opleiding tot den Dienst des Woords bij de Gereformeerden*.

Thans stappen we hier voorloopig van af, en willen we de zaak van de zijde der Universiteit bezien.

En dan staat het bij ons vast, dat de universiteit er het hoogste belang bij heeft, om ten deze den goeden dienst der kerken in te roepen.

Dit kon natuurlijk geen effect hebben, zoolang de Gereformeerde kerken nog niet tot genoegzame eenheid gekomen waren. Een Universiteit *kon* niet zeggen: „Met deze groep kerken wil ik wel, met die niet in onderhandeling treden." Als universiteit stond ze niet tegenover een groep, maar tegenover het geheel.

Nu echter *beide* groepen van kerken ineen zijn gevloeid, en alzoo *het geheel* in de Generale Synode een orgaan heeft verkregen, is dit anders geworden.

Thans is voor de universiteit de ure aangebroken, om zich af te vragen, welken dienst zij als universiteit van de kerken vragen mag en welke stappen behooren gedaan te worden, om dien dienst te erlangen.

De universiteiten verkeeren toch, zoolang ze geheel op zich zelven drijven, in bestendig gevaar.

Ze neigen er uit haar aard licht toe, om af te glijden naar den algemeenen grondslag, dien onze Staatsuniversiteiten in *de menschelijke rede* meenen gevonden te hebben.

Is er nu een Universiteit, gelijk de Gereformeerde Universiteit in Amsterdam, die dit *niet* wil, die integendeel zich op den Gereformeerden grondslag plaatste, en den zin en den wil heeft, daarop te volharden, dan rijst natuurlijk de vraag hoe dit haar mogelijk zal zijn.

Gereformeerd is een *confessioneel* begrip, en dus een begrip van *kerkelijken aard*.

In haar statuten heeft de Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag dan ook duidelijk uitgesproken, dat zij haar *Gereformeerden* grondslag aldus opvat en verstaat.

Ze verwijst toch in die Statuten naar de Gereformeerde *Belijdenis* en naar de *Kerkelijke* usantie en practijk ten opzichte van deze Belijdenis.

Geheel afgezien van de bijzondere eischen der Theologische faculteit, geldt derhalve voor heel de Universiteit in al haar faculteiten de eisch, dat ze confessioneel niet op doolpaden verloope.

Dit toch zou het dubbele kwaad met zich brengen, dat ze weer van haar grondslag afgleed, en ten andere dat ze *tegenover* de kerken als zekere confessioneele macht met eigen inzicht optrad.

Biedt nu de Universiteit van zichzelve waarborg tegen dit verre van denkbeeldig gevaar?

Is die waarborg geboden in de Hoogleeraren? In de Curatoren? In de Directeuren? In de Algemeene vergadering?

Stellig niet.

Niet in de Hoogleeraren, daar juist van hen het kwaad zou kunnen uitgaan en zij dus zich zelf niet controleeren kunnen.

Niet in Curatoren en Directeuren, die als zoodanig geen confessioneele bevoegdheid hebben.

En ook niet in de Algemeene Vergadering, die zelfs geen macht van beslissing heeft.

Alleen zou men kunnen zeggen, dat er een zekere waarborg lag in de contributiën. Ging toch de Universiteit op verkeerde paden, dan zou het Gereformeerde volk allicht zijne bijdragen inhouden, en zoo tot correctie noodzaken.

Maar afgezien nu van de omstandigheid, dat het kwaad lang *schuilen* kan, eer het publiek uitkomt, is toch het beneden de waardigheid van de Universiteit en van de Gereformeerde zeden, om éénigen waarborg in geldelijke straf te zoeken.

En daarom is onze voorloopige conclusie, dat eene Universiteit op Gereformeerden grondslag den waarborg voor het behoud van haar Gereformeerd karakter ten principale te zoeken heeft in de controle en het toezicht der Gereformeerde kerken.

En ook hadden we in dat zelfde jaar reeds aangegeven, in welke richting de wijziging o. i. zou zijn aan te brengen. Daartoe wezen we op het standpunt, in 1619 door onze vaderen op de Synode nationaal te Dordrecht ingenomen, deelden hetgeen destijds door de Synode begeerd werd, mede, en verduidelijkten hetgeen dienvolgens in de Statuten geëischt werd, voor onze lezers:

En dan beginnen we met aan onze lezers uit de Post Acta der Synode Generaal van 1619 mede te deelen, in welk spoor onze vaderen deze zaak poogden te leiden.

Op 17 Mei 1619 is namelijk door de toen gehoudene Synode in haar 163e sessie „gheresolveert" als volgt:

In die Provintien daar Universiteyten of hooge Scholen zijn, sullen de Heeren Staten van deselve Provintien versogt worden, datse in de bestellinge van deselve Scholen gelieven te letten op deze navolgende articulen.

I. Dat over de regeringe van de Academien gestelt worden geleerde Mannen, Læden der Gereformeerde Kerke, waarvan men versekert is, datse de Leere van 't begin der Reformatie by ons aangenomen, zijn toegedaan.

II. Dat de Curatoren der Academien niet altijd blyven, maar alle drie of vier jaren veranderen, soo dat jaarlijks in de plaatse van eenige die afgaan, andere succedeeren.

III. Dat behalve de Polityke Personen, ook